

Sygn. akt III SK 22/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa PGE Elektrociepłownia R. Spółki Akcyjnej (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna z siedzibą w B. Oddział Elektrociepłownia R.)

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o wydanie świadectwa pochodzenia z kogeneracji,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 21 października 2009 r.,

1. oddala skargę,

2. zasądza od Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na rzecz strony powodowej 270 zł (dwieście siedemdziesiąt) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE” lub „pozwany”) decyzją z dnia 5 maja 2008 r. umorzył Elektrociepłowni „R.” S.A. (dalej: „powódka”) świadectwo pochodzenia z kogeneracji o numerze K0000188/TGP-G/01/00104//2008, opiewające na ilość energii elektrycznej wynoszącą 191 018, 772 MWh. W uzasadnieniu decyzji wskazano jej podstawę w art. 9a ust. 8d ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm.; dalej: „Prawo energetyczne” lub „PE”), zgodnie z którą do wypełnienia obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego, nie zalicza się umorzonych świadectw pochodzenia z kogeneracji, o których mowa w art. 9l ust. 1 Prawa energetycznego wydanych dla energii elektrycznej wytworzonej w jednostce kogeneracji w okresie, w którym koszty wytworzenia tej energii wynikające z nakładów, o których mowa w art. 45 ust. 1a Prawa energetycznego są uwzględniane w kosztach działalności przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej. Powołany został także art. 9e ust. 14 Prawa energetycznego stanowiący o tym, że Prezes URE umarza świadectwo pochodzenia z kogeneracji wydane dla energii, o której mowa w art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego. Prezes Urzędu stwierdził, że umorzenie tego świadectwa nie daje uprawnienia do wypełnienia obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 Prawa energetycznego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła powódka.

Prezes URE wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy uznał, że Prezes URE bezpodstawnie zastosował przepis art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego, pomijając jednoznaczną dyspozycję przepisu art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego, wyłączającego zastosowanie pierwszego z tych przepisów w odniesieniu do świadectw pochodzenia uzyskanych przez wytwórców, o których mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r. o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii (Dz.U. Nr 130,

poz. 905; dalej: „ustawa z 29 czerwca 2007 r.”), a powódka do takich wytwórców należy. Skoro przepis art. 9a ust. 8e został wprowadzony do Prawa energetycznego z dniem 4 sierpnia 2007 r. (art. 65 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r.) a ustawodawca nie przewidział dłuższego *vacatio legis* dla tego przepisu to w świetle jednoznacznej dyspozycji art. 9a ust. 8e Prawa Energetycznego niedopuszczalne jest zastosowanie art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego z powołaniem się wyłącznie na względy wykładni celowościowej czy też wykładni systemowej, ponieważ nie mogą one być przesłanką orzekania *contra legem*. Sąd Okręgowy uznał, że Prezes URE nie wskazał też żadnych norm prawa, z którymi przepis art. 9a ust. 8e byłby sprzeczny lub które wyłączałyby jego zastosowanie w sprawie. Prawidłowe zastosowanie art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego w stanie faktycznym sprawy prowadzi do wyłączenia zastosowania art. 9a ust. 8d ustawy i do uznania, że umorzenie świadectwa pochodzenia stanowi wypełnienie przez powódkę obowiązku określonego w art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego.

Prezes Urzędu zaskarżył powyższy wyrok w całości apelacją.

Wyrokiem z dnia 21 października 2009 r. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. Sąd drugiej instancji podzielił podstawę faktyczną oraz podstawę prawną zaskarżonego wyroku. Podkreślił przy tym, że na mocy ustawy z 29 czerwca 2007 r. wprowadzono do Prawa energetycznego przepis art. 9a ust. 8e (obowiązujący od 4 sierpnia 2007 r.), który wyłącza zastosowanie art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego do świadectw pochodzenia energii z kogeneracji uzyskanych przez wytwórców w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r. Według Sądu Apelacyjnego jednoznaczne brzmienie art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego uniemożliwia Prezesowi Urzędu umorzenie, na podstawie art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego, świadectwa pochodzenia energii wystawionego na rzecz powódki, mimo iż we wniosku o wydanie świadectwa pochodzenia energii z kogeneracji wyjaśniła, że koszty wytworzenia energii wytworzonej w jednostce kogeneracji, dla której przedmiotowe świadectwo miało zostać wydane, zostały uwzględnione w kosztach działalności przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w okolicznościach faktycznych sprawy oraz mając na względzie stan prawny po wejściu w życie art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego, Prezes Urzędu bezzasadnie

zastosował art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego. Przepis art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 9a ust. 8d tej ustawy. Przedmiotowe świadectwo pochodzenia dotyczyło energii wytworzonej w jednostce kogeneracji, powódka jest wytwórcą, o którym mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r., przepis art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego jest jasny, a ponadto spełnione zostały przesłanki jego zastosowania. Sąd Apelacyjny podkreślił, że wyłączenie zastosowania przepisu art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego z uwagi na regulację zawartą w przepisie art. 9a ust. 8e tej ustawy może mieć miejsce od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. tj. od dnia 4 sierpnia 2007 r. do chwili rozwiązania umów długoterminowych.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył skargą kasacyjną Prezes URE (pозwany). Skargę oparto na obydwu podstawach (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). W ramach podstawy materialnoprawnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) skarżący zarzucił:

- a) niewłaściwe zastosowanie art. 9a ust. 8e w związku z ust. 8d Prawa energetycznego prowadzące do naruszenia art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP. Na skutek zastosowania art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego przez Sąd Apelacyjny Powodowi miałyby zostać wydane świadectwo z kogeneracji inkorporujące prawa majątkowe, o których mowa w art. 9m ust. 1 pkt 1 w związku z art. 9e ust. 6 Prawa energetycznego, chociaż jest już beneficjentem pomocy publicznej w oparciu o umowę długoterminową sprzedaży mocy i energii elektrycznej, o której mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r., w sytuacji kiedy praw tych, na mocy art. 9 l ust. 15 w związku z art. 9 a ust. 8d Prawa energetycznego, są pozbawione przedsiębiorstwa, które nie zostały objęte przepisami tej ustawy;
- b) niezastosowanie na podstawie art. 8 Konstytucji RP do ustalonego w sprawie stanu faktycznego art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP. Zdaniem skarżącego Sąd Apelacyjny przez zastosowanie w sprawie art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego doprowadził do nieuzasadnionego uprzywilejowania powódki względem

przedsiębiorstw objętych umowami długoterminowymi, które nie zostały objęte przepisami ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r.

W ramach podstawy naruszenia przepisów prawa procesowego (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono:

- niezastosowanie art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz art. 193 Konstytucji RP w sytuacji, gdy od odpowiedzi na pytanie o zgodność art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego z art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, zależało rozstrzygnięcie niniejszej sprawy.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji przy uwzględnieniu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o: nieprzyjęcie skargi do rozpoznania; oddalenie skargi w razie przyjęcia jej do rozpoznania; zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie kasacyjne według stawki minimalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnieniami interpretacji wskazanych w skardze przepisów prawa materialnego, takimi samymi jak te, które wynikają z rozpoznawanej skargi Sąd Najwyższy zajmował się już w wyroku z dnia 14 czerwca 2010 r., III SK 6/10 i w wyroku z dnia 1 września 2010 r., III SK 14/10. Stanowiska wynikające z analiz prawnych szeroko w uzasadnieniach powyższych wyroków przedstawionych Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela. Zgodnie z art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym oraz przedsiębiorstwa zajmujące się obrotem energią elektryczną i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym, zobowiązane są uzyskać i przedstawić do umorzenia Prezesowi URE świadectwa pochodzenia z kogeneracji. Świadectwa

takie uzyskuje pierwotnie wytwórca energii z kogeneracji. Otrzymane świadectwo może przedstawić Prezesowi URE do umorzenia celem zaliczenia na poczet wykonania przez niego obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 PE albo sprzedać na odpowiednim rynku giełdowym. Wówczas świadectwo może zostać przedstawione Prezesowi URE do umorzenia celem zaliczenia na poczet wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 PE przez inne przedsiębiorstwo energetyczne, niż to, które wytworzyło faktycznie daną ilość energii w kogeneracji. Stosownie zaś do art. 9a ust. 8d PE, na poczet wypełnienia powyższego obowiązku nie zalicza się świadectw pochodzenia z kogeneracji, które zostały uzyskane dla energii elektrycznej wytworzonej w jednostce kogeneracji w okresie, gdy wyższy koszt wytworzenia takiej energii był uwzględniony w taryfach przedsiębiorstw zajmujących się przesyłem energii lub jej dystrybucją. Z kolei dodany na mocy ustawy z 29 czerwca 2007 r. przepis art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego wyłącza zastosowanie przepisu art. 9a ust. 8d PE do świadectw pochodzenia z kogeneracji uzyskanych przez wytwórców, o których mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r. Z powyższego zestawienia przepisów kluczowych dla rozstrzygnięcia o zasadności niniejszej skargi kasacyjnej wynika, że: przepis art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego nakłada na niektóre przedsiębiorstwa energetyczne pewien obowiązek; przepis art. 9a ust. 8d PE określa, jakiego rodzaju zachowanie przedsiębiorstwa energetycznego podejmowane zgodnie z art. 9a ust. 8 pkt 1 PE nie stanowi wykonania obowiązku o którym mowa w tym ostatnim przepisie; przepis art. 9a ust. 8e Prawa energetycznego modyfikuje zakres zastosowania art. 9a ust. 8d ustawy, wprowadzając wyjątek od wyjątku.

Obowiązek, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 PE spoczywa na dwóch kategoriach przedsiębiorstw energetycznych: wytwórcach oraz przedsiębiorstwach obrotu. Stosownie do przepisu art. 9a ust. 8d PE z obowiązku tego zarówno wytwórcy, jak i przedsiębiorstwa obrotu nie mogą zwolnić się przedstawiając do umorzenia świadectwa pochodzenia z kogeneracji uzyskane dla energii objętej KDT. Natomiast przepis art. 9a ust. 8e PE modyfikuje zakres zastosowania art. 9a ust. 8d ustawy w ten sposób, że przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej może zwolnić się z obowiązku, o którym mowa

w art. 9a ust. 8 pkt 1 ustawy przedstawiając do umorzenia świadectwo pochodzenia z kogeneracji uzyskane dla energii objętej KDT. Przepis art. 9a ust. 8e ustawy należy zatem rozumieć w ten sposób, że ogranicza on zakres zastosowania art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego w ten sposób, że ten ostatni przepis nie dotyczy wytwórcy energii w kogeneracji, który uzyskał świadectwo pochodzenia energii z kogeneracji dla wytworzonej przez siebie energii i przedstawia je Prezesowi URE do umorzenia celem wykonania obowiązku ciążącego na nim na podstawie art. 9a ust. 8 pkt 1 ustawy. Skoro przepisu art. 9a ust. 8d nie stosuje się do przedsiębiorstw, o których mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r., to oznacza to, że wytwórcy w rozumieniu tego przepisu mogą zaliczyć świadectwa pochodzenia na poczet wykonania przez siebie obowiązku z art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego. Przyjęta wykładnia art. 9a ust. 8e ustawy nie powoduje uprzywilejowania przedsiębiorstw energetycznych, do których przepis ten jest adresowany. Uprzywilejowanie wytwórców energii z kogeneracji objętych KDT występuje jedynie wówczas, gdy wytwórcy ci uzyskują przychód ze sprzedaży świadectw pochodzenia energii z kogeneracji. Brak natomiast takiego uprzywilejowania w sytuacji, gdy świadectwo uzyskane dla określonej ilości energii, umarzone jest przez wytwórcę tej energii w celu wykonania ciążącego na nim obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego. Gdy przedsiębiorstwo energetyczne, do którego odnosi się art. 9a ust. 8e ustawy przedstawia do umorzenia świadectwo pochodzenia energii z kogeneracji na poczet wykonania obowiązku z art. 9a ust. 8 pkt 1 PE, zachowanie to potwierdza jedynie, że dany wytwórca w zakresie wynikającym z treści świadectwa, wywiązał się z obowiązku o którym mowa w tym przepisie. Umorzenie świadectwa pochodzenia takiej energii, z zaliczeniem jego wykonania na rzecz przedstawiającego takie świadectwo wytwórcy, jest neutralne z punktu widzenia funkcjonowania rynku i nie prowadzi do uprzywilejowania wytwórcy objętego KDT kosztem wytwórców nie objętych KDT.

Przyjęta interpretacja art. 9a ust. 8e w związku z art. 9a ust. 8d Prawa energetycznego znajduje dodatkowe uzasadnienie w wykładni celowościowej. Przepis art. 9a ust. 8d został dodany do art. 9a ust. 8 PE na mocy ustawy z 12 stycznia 2007 r. Zastąpiła ona obowiązek zakupu energii elektrycznej wytwarzanej

w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, obowiązkiem uzyskania i umorzenia świadectw pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji lub uiszczenia opłaty zastępczej. Z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że *„Energia z KDT objęta jest już preferencjami w postaci wnoszonych przez odbiorców opłat w składniku opłaty systemowej (składnik wyrównawczy), a ponadto energia ta rozdysponowana jest do spółek dystrybucyjnych, które praktycznie mają obowiązek jej zakupu. Do czasu rozwiązania tych kontraktów dodatkowe preferencje, obciążające koszty odbiorców końcowych, nie powinny być stosowane, z uwagi na możliwość uznania tego za naruszenie zakazu kumulowania pomocy publicznej”*. Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy z 12 stycznia 2007 r., pozbawienie wytwórców i dystrybutorów energii możliwości rozliczenia wykonania obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia z kogeneracji podyktowane było tym, że świadectwa te są nośnikiem praw majątkowych i mogą być przedmiotem obrotu. Stąd też możliwość uzyskania świadectwa pochodzenia z kogeneracji, które następnie byłoby odsprzedane przez wytwórcę energii na rynku, prowadziłaby do nieuzasadnionego uprzywilejowania takiego wytwórcy, ponieważ podmiot ten uzyskał już „rekompensatę” z tytułu wyższych kosztów wytworzenia energii w jednostce kogeneracji w postaci wyższej ceny energii w ramach KDT. W braku tego przepisu wytwórca energii uzyskałby więc podwójną korzyść w postaci wyższej ceny energii oraz dodatkowego przychodu ze sprzedaży świadectwa. Nie ulega zatem wątpliwości, że intencją ustawodawcy było pozbawienie tych przedsiębiorstw energetycznych, które wytwarzają energię elektryczną w jednostkach kogeneracji sprzedawaną w ramach KDT możliwości uzyskiwania dodatkowych, nieuzasadnionych wpływów z tytułu wprowadzania do obrotu świadectw pochodzenia energii z kogeneracji, w sytuacji gdy odpowiednią rekompensatę za podjęte ryzyko inwestycyjne i realizację polityki ochrony środowiska i polityki energetycznej państwa stanowiła wyższa cena energii, zapewniona na podstawie postanowień KDT. Jednakże przepis art. 9a ust. 8d ustawy, w brzmieniu nadanym mu przez ustawę z 12 stycznia 2007 r. wytwórców energii w kogeneracji nie tylko pozbawił możliwości wprowadzania do obrotu świadectw pochodzenia energii z kogeneracji, ale także uniemożliwił im wykonanie obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego

przez przedstawienie do umorzenie świadectw pochodzenia energii z kogeneracji wytworzonej przez takie przedsiębiorstwa energetyczne w jednostkach kogeneracji. Mogło to powodować, że wytwórca energii w kogeneracji byłby zobowiązany do zakupu świadectw pochodzenia energii z kogeneracji, pomimo że w kontrolowanych przez niego jednostkach kogeneracji wytworzył ilość energii adekwatną do uczynienia zadość obowiązkowi z art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego. Jak wynika to z przytoczonego powyżej fragmentu uzasadnienia projektu ustawy, skutek taki nie był zamierzony przez ustawodawcę, co ostatecznie znalazło potwierdzenie w nowelizacji ustawy Prawo energetyczne dokonanej na podstawie przepisów ustawy z 29 czerwca 2007 r. Dodany do art. 9a Prawa energetycznego ustęp 8e przywrócił bowiem wytwórcom energii w jednostkach kogeneracji objętych KDT, możliwość wykonania obowiązku z art. 9a ust. 8 pkt 1 Prawa energetycznego przez przedstawienie do umorzenia świadectw pochodzenia energii z kogeneracji uzyskanych dla wytworzonej przez tych wytwórców energii.

Przedstawiona powyżej interpretacja art. 9a ust. 8e, zgodnie z którą przepis adresowany ten tylko do wytwórców w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy z 29 czerwca 2007 r. oraz tylko w zakresie, w jakim uzyskane świadectwa umarzają oni celem wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 8 pkt 1 ustawy, nie budzi wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości, ani zasad pomocy publicznej. Nie przysparza określonym wytwórcom, to jest selektywnie wybranej kategorii przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem energii elektrycznej, korzyści o charakterze finansowym – świadectwa takie nie mogą być przedmiotem obrotu, a mogą być tylko umarzane na poczet wykonania obowiązku wytworzenia energii z kogeneracji przez przedsiębiorstwo energetyczne, dla którego zostały wydane. Z powyższego wynika, że wyrok Sądu Apelacyjnego jest zgodny z art. 9a ust. 8e w związku z ust. 8d Prawa energetycznego, których zastosowanie nie prowadzi do uprzywilejowania niektórych wytwórców energii w sposób sprzeczny z art. 32 Konstytucji RP. Nie zachodzi więc wątpliwość co do zgodności wskazanych przepisów z Konstytucją stwarzającą podstawę do wystąpienia w tym przedmiocie do Trybunału Konstytucyjnego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy uznając, że rozpatrywana skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw, orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.